

Veiligheidsbeleid voor LHBT's

Uit cijfers blijkt dat lesbische vrouwen, homoseksuele mannen en transgenders zich vaker dan hetero's onveilig voelen, vaker slachtoffer zijn van geweldsdelicten en minder sociale cohesie in de buurt ervaren. Dat geldt in mindere mate voor biseksuelen. Veel LH(B)T's melden dat ze te maken krijgen met agressie en geweld, vooral in de woonomgeving, in het openbaar vervoer en het uitgaansleven. Ze worden uitgescholden, geïntimideerd, bedreigd, hun huis wordt met vuil besmeurd, de ruiten worden ingegooid. Naar verhouding melden zij maar weinig incidenten bij de politie. In deze handreiking vindt u de meest recente cijfers rond geweld en discriminatie tegen LHBT's en tips om hun veiligheid te vergroten.

In deze handreiking

Veiligheid: de cijfers	2	Daders	8
Transgenders vaker slachtoffer van geweld	4	Ketenaanpak veiligheidsbeleid cruciaal	10
Zichtbaarheid geeft meer negatieve reacties	6	Vergroten weerbaarheid	10
Geweld tegen lesbische vrouwen, veelal seksueel getint	6	Prioriteit politie	11
Discriminatie en uitschelden komt vaker voor dan fysiek geweld	7	Tips ter bevordering van de veiligheid	11
Geweld in de woonomgeving	7	Bronnen	12

Veiligheid: de cijfers

Neemt geweld tegen LHBT's nu toe of juist niet? Voor cijfers rondom discriminatie en geweld had men jarenlang alleen gegevens uit enquêtes onder de doelgroep. Deze gegevens geven waarschijnlijk een vertekend beeld, omdat vooral mensen die te maken hebben gehad met discriminatie of geweld zo'n enquête invullen. Dat is veranderd sinds 2012. Dat jaar voegde het CBS seksuele oriëntatie als achtergrondkenmerk toe aan de Nationale Veiligheidsmonitor. Deze monitor wordt ieder jaar afgenomen onder een zeer grote steekproef van de Nederlandse bevolking. Sindsdien zijn er statistisch betrouwbare cijfers over de feitelijke situatie en de veiligheidsbeleving van alle Nederlanders naar seksuele voorkeur. Helaas zijn er geen cijfers van transgenders.

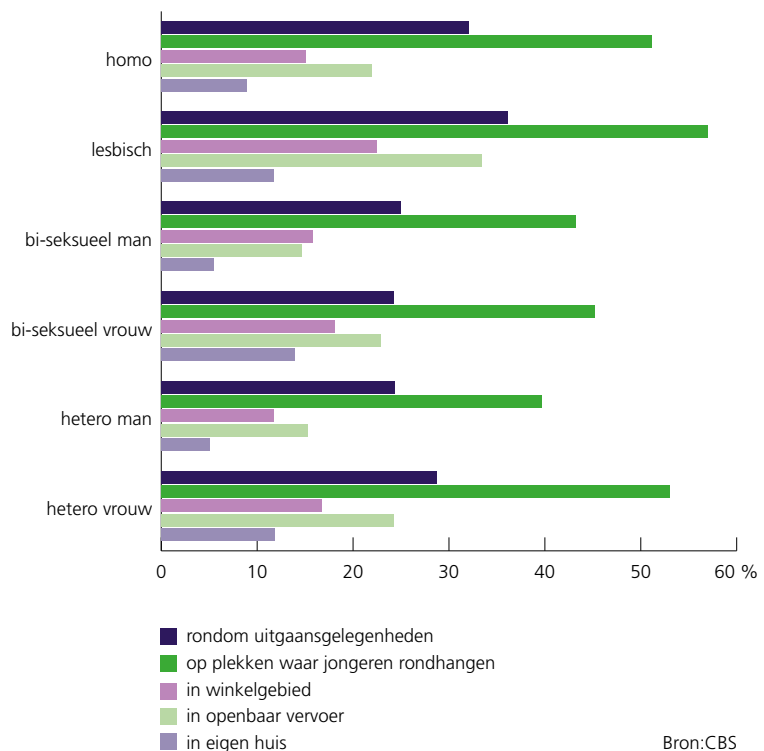
De Nationale Veiligheidsmonitor vraagt naar verschillende incidenten die mensen mee kunnen maken. Daarnaast wordt gevraagd naar kenmerken van en relaties in de buurt. Naast de algemene monitor over de gehele Nederlandse bevolking, rapporteert het CBS jaarlijks ook afzonderlijk de hoofdlijnen van de situatie van LHBT's (www.cbs.nl).

Het CBS constateert dat lesbische vrouwen en homoseksuele mannen in 2012 zich vaker onveilig voelen dan heteroseksuelen. Ze zijn ook daadwerkelijk vaker slachtoffer van veel voorkomende criminaliteit.

Een derde van de LHB-groep ervaart respectloos gedrag, tegen een kwart van de hetero's. Lesbische vrouwen en homoseksuele mannen voelen zich onveilig in hun eigen buurt dan heteroseksuele mannen en vrouwen, in het bijzonder op plekken waar jongeren rondhangen (zie tabel 1).

Lesbische vrouwen voelen zich met name ook onveilig in winkelgebieden en in het openbaar vervoer. Biseksuele mannen kampen eveneens met meer onveiligheidsgevoelens dan heteroseksuele mannen, hoewel hun feitelijke slachtofferschap niet of nauwelijks hoger is dan van heteroseksuele mannen.

Tabel 1: Onveiligheidsgevoelens op verschillende plekken, 2012

Discriminatie

'Onder discriminatie of discrimineren wordt verstaan elke vorm van onderscheid, elke uitsluiting, beperking of voorkeur, die ten doel heeft of ten gevolge kan hebben dat de erkenning, het genot of de uitoefening op voet van gelijkheid van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden op politiek, economisch, sociaal of cultureel terrein of op andere terreinen van maatschappelijk leven, wordt teniet gedaan of aangetast.' (Wetboek van Strafrecht, artikel 90quater)

Tot de strafbare vormen van discriminatie rekent het Wetboek van Strafrecht (diverse artikelen onder 137): groepsbelediging, aanzetten tot haat, aanzetten tot discriminatie of aanzetten tot geweld, het openbaar maken van dit soort uitingen, het deelnemen of steun verlenen aan activiteiten gericht op discriminatie van mensen en discrimineren in de uitoefening van ambt, beroep of bedrijf.

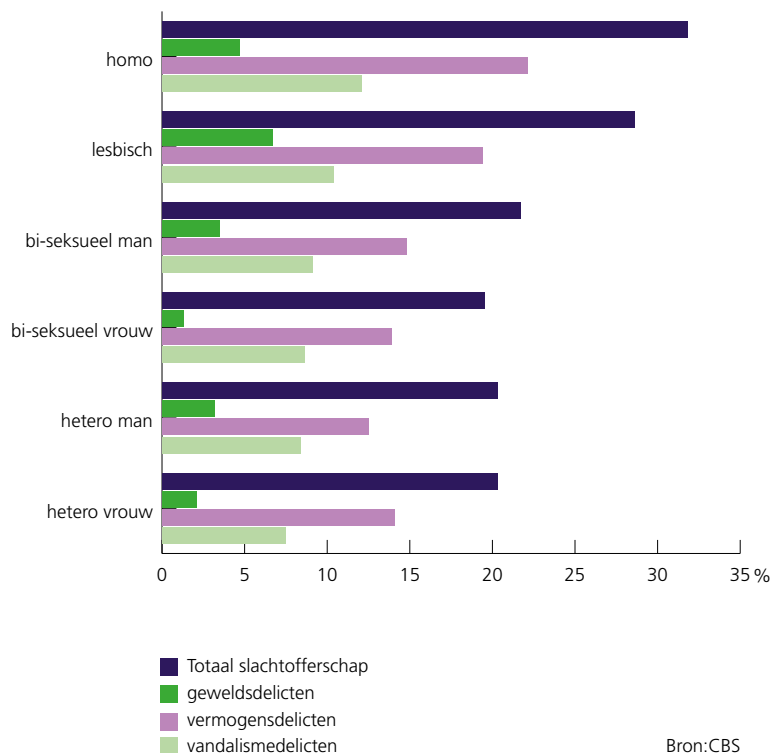
Naast deze specifieke vormen van discriminatie die strafbaar zijn, zijn er commune – dat wil zeggen 'gewone' – delicten waarbij discriminatoire aspecten een rol spelen, bijvoorbeeld als motief voor het delict. Deze delicten worden aangeduid als 'commune delicten met een discriminatoir aspect'. Het gaat bijvoorbeeld om bedreiging, eenvoudige mishandeling en beschadiging van goederen.

LHBT-vijandig geweld

LHBT-vijandig geweld is een specifieke vorm van discriminatie: 'het welbewust uiten van discriminatie op grond van seksuele voorkeur door het gebruiken van fysieke kracht, dan wel het dreigen daarmee, gericht tegen een ander persoon of een groep personen, hetgeen resulteert of kan resulteren in letsel, dood of psychische schade.' (Segerink, 2013, p. 14)

Volgens het CBS zijn de onveiligheidsgevoelens niet onterecht: homoseksuele mannen en lesbische vrouwen zijn inderdaad vaker dan heteroseksuelen slachtoffer van veel voorkomende criminaliteit (zie tabel 2). In 2012 rapporteerden drie op de tien homoseksuelen tegen twee op de tien heteroseksuelen een vorm van slachtofferschap. Vandalisme en vermogensdelicten, zoals diefstal en inbraak kwamen bij homoseksuelen anderhalf keer vaker voor. Homo's en lesbische vrouwen werden tot twee maal vaker slachtoffer van geweldsdelicten, in het bijzonder bedreiging.

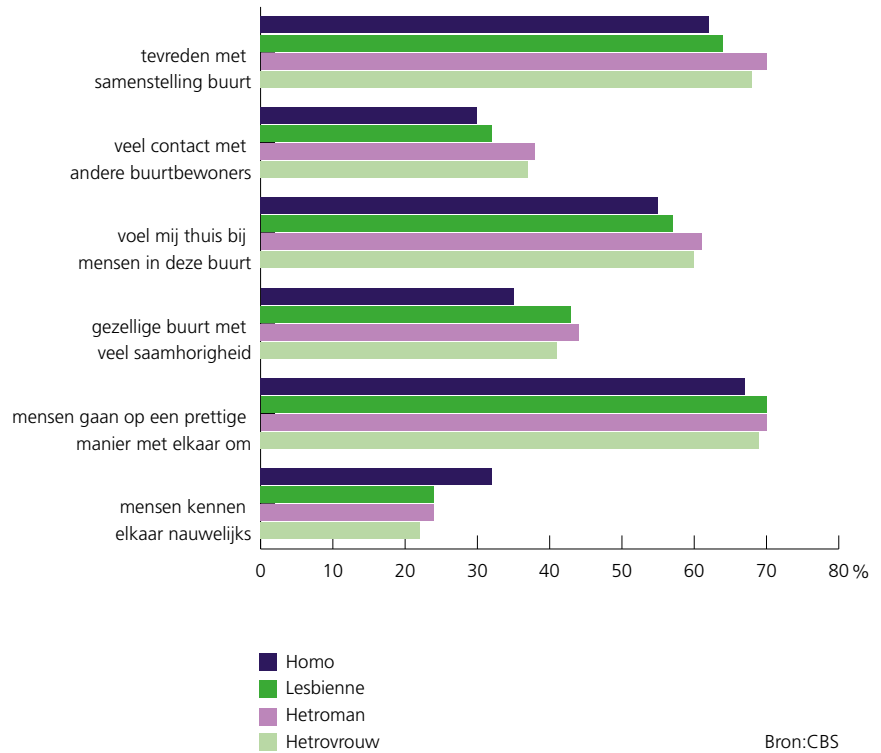
Tabel 2: Slachtofferschap

De onveiligheidsgevoelens in de woon-omgeving blijken samen te hangen met een als slechter (dan hetero's) ervaren sociale cohesie in de buurt, zie tabel 3. Homoseksuelen zijn minder tevreden met de samenstelling van de bevolking in hun buurt; ze ervaren minder vaak een goede balans van bewoners van verschillende leeftijden en achtergronden. Homoseksuele mannen en lesbische vrouwen hebben naar eigen zeggen minder contact met buurtbewoners, voelen zich iets minder thuis in de buurt, en ervaren er minder saamhorigheid en prettige omgang. Ook geven homomannen naar verhouding meer aan dat de mensen in de buurt elkaar nauwelijks kennen. Het maakt daarbij niet uit of ze in een (middel) grote stad of in een dorp wonen.

Tabel 3: Ervaren sociale cohesie in de buurt

Transgenders vaker slachtoffer van geweld

Het Agentschap voor de Grondrechten van de EU (FRA) organiseerde in 2012 een grote internetpeiling onder LHBT's in de 28 landen van de EU. Via zo veel mogelijk kanalen werden respondenten verzocht een lange vragenlijst in te vullen. Dit deden uiteindelijk meer dan 90.000 personen. De uitkomsten zijn via een grote database te doorzoeken naar land, geslacht, seksuele voorkeur en soort incident. (<http://fra.europa.eu/DVS/DVT/lgbt.php>). 3175 respondenten uit Nederland vulden de vragenlijst in.

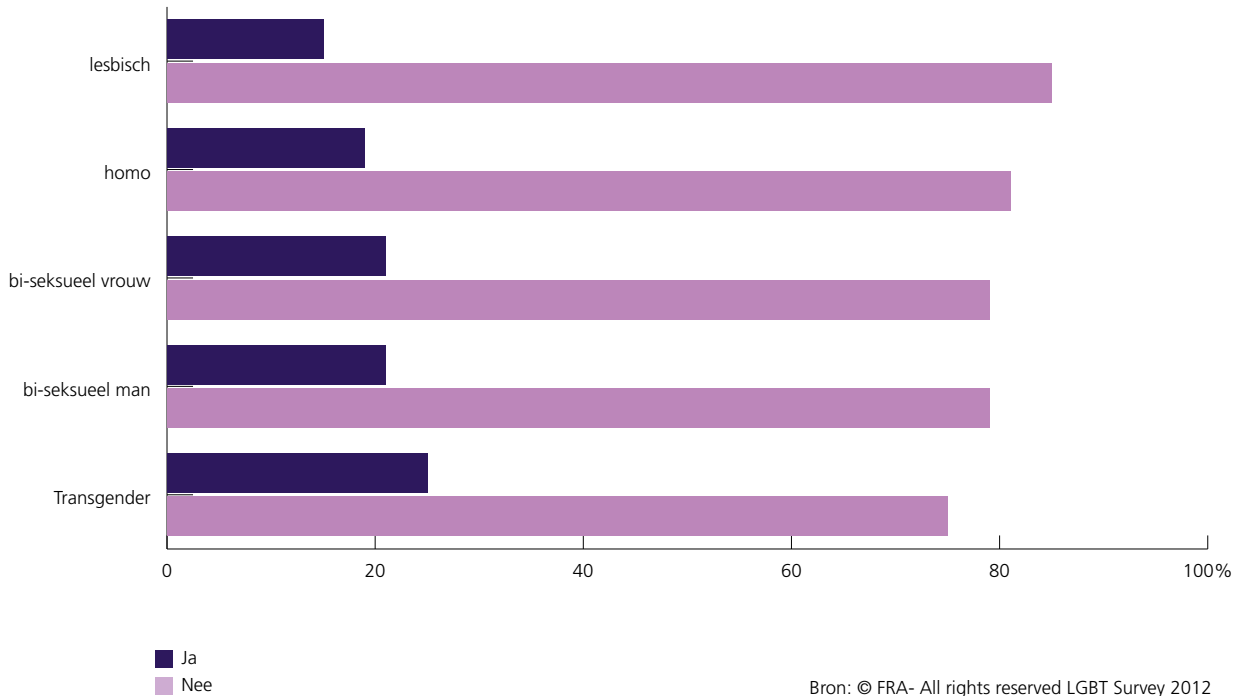
Een kwart van de transgenders kreeg in de vijf jaar voorafgaand aan deze survey met geweld te maken, meer dan enige andere groep (zie tabel 4). Een vijfde van de biseksuele mannen en vrouwen, en de homomannen overkwam hetzelfde, naast

15% van de lesbische vrouwen. Transgenders werden ook het meest geïntimideerd of bedreigd (49%), gevolgd door de lesbische vrouwen (46%). Biseksuele mannen werden het minst vaak bedreigd (27%). Alle respondenten noemden fysiek geweld als het meest ernstige incident waar ze mee te maken kregen. Bij lesbische en biseksuele vrouwen stonden incidenten waarbij seksueel geweld een rol speelde op de tweede plaats, bij mannen kwam dit veel minder voor, zie tabel 5.

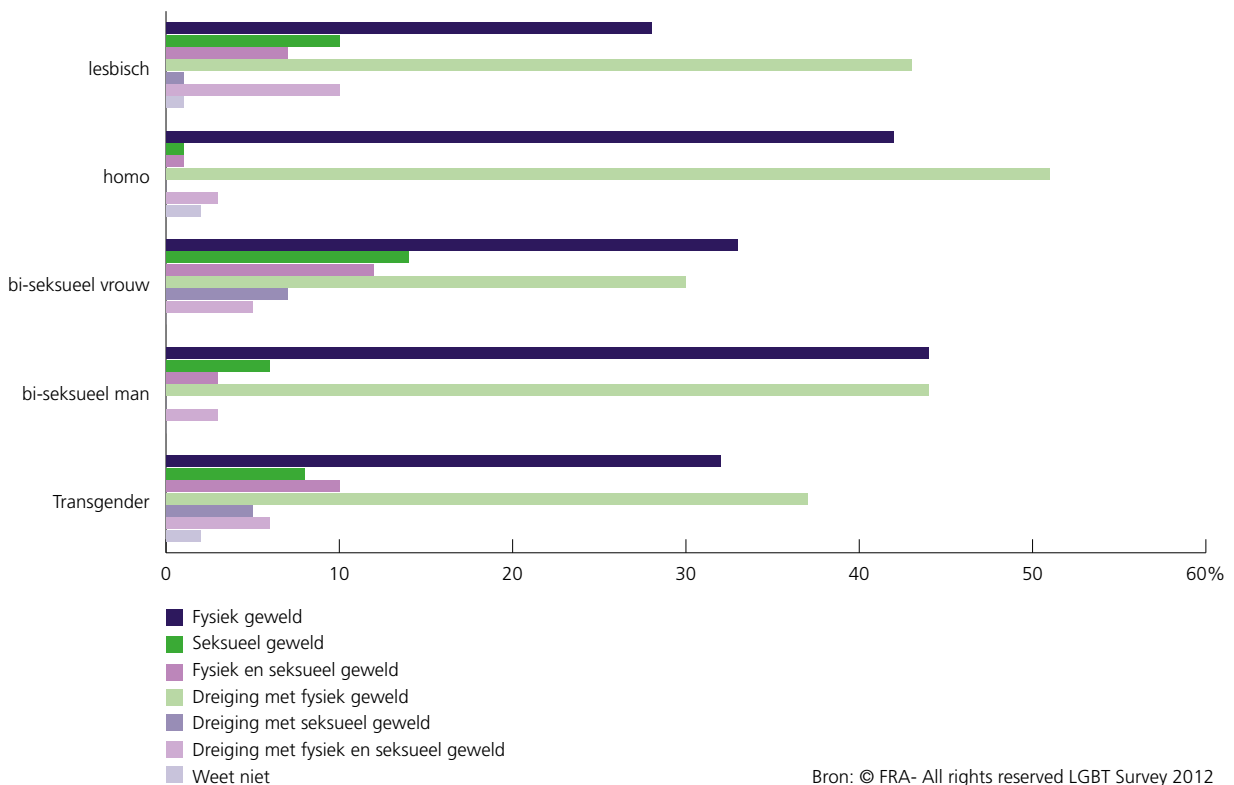
Rutgers WPF onderzocht in 2013 door middel van een uitgebreide vragenlijst de seksuele gezondheid van LHBT's in Nederland (N=3630). Daarbij stelden zij ook vragen over seksuele grensoverschrijding en seksueel geweld. Van de ondervraag-

den hadden biseksuele mannen het minst te maken met seksueel geweld (14%), en de VM-transgenderisten het meest (50%). Onder transgenderisten verstaan de onderzoekers mensen die zich deels als man, deels als vrouw of als onzijdig definiëren. VM-transgenderisten zijn geboren als vrouw en voelen zich (ook of meer) man. Ook biseksuele vrouwen rapporteren meer seksueel geweld dan lesbische vrouwen, maar (lesbische en biseksuele) vrouwen weer meer dan (homoseksuele en biseksuele) mannen (De Graaf, e.a. 2014, p. 141). De lagere percentages voor biseksuele mannen hebben mogelijk te maken met het feit dat deze groep het minst vaak uit de kast is (Keuzenkamp, Kooiman & Van Lisdonk, 2012).

Tabel 4: Seksueel en lichamelijk geweld of dreiging daarmee in de laatste vijf jaar

Tabel 5: Wat was de aard van het meest ernstige incident dat u is overkomen?

Zichtbaarheid geeft meer negatieve reacties

Het SCP monitort sinds 2010 in opdracht van de rijksoverheid de situatie van LHBT's in Nederland. Ook slachtofferschap en veiligheid vormen regelmatig onderwerp van deze rapportages. Er is hier wel steeds sprake van een *convenience sample*, dat wil zeggen, van een groep respondenten die uit zichzelf op de enquête reageren. De meer dan vijfduizend respondenten rapporteerden meer negatieve ervaringen vergeleken met een steekproef uit een groot panel, wellicht ook vanwege het feit dat mensen die vrijwillig meedoen aan onderzoeken naar geweldservaringen vaak iets hebben meegemaakt op dit gebied.

In de enquête werd specifiek gevraagd naar incidenten en onveiligheidsgevoelens op basis van seksuele voorkeur en niet naar onveiligheid in het algemeen. Een kwart van de Nederlandse bevolking voelt zich immers wel eens onveilig. Opvallend is dat homoseksuelen zich vooral onveilig voelen als ze in de openbare ruimte hand in hand lopen, homoseksuelen meer dan lesbische vrouwen. Dat lijkt niet onterecht. Allerlei vormen van zichtbaarheid zoals het tonen van genegenheid, gendernonconform gedrag en een gendernonconform uiterlijk, leiden tot meer negatieve reacties.

Homoseksuelen voelen zich vooral onveilig als ze in de openbare ruimte hand in hand lopen.

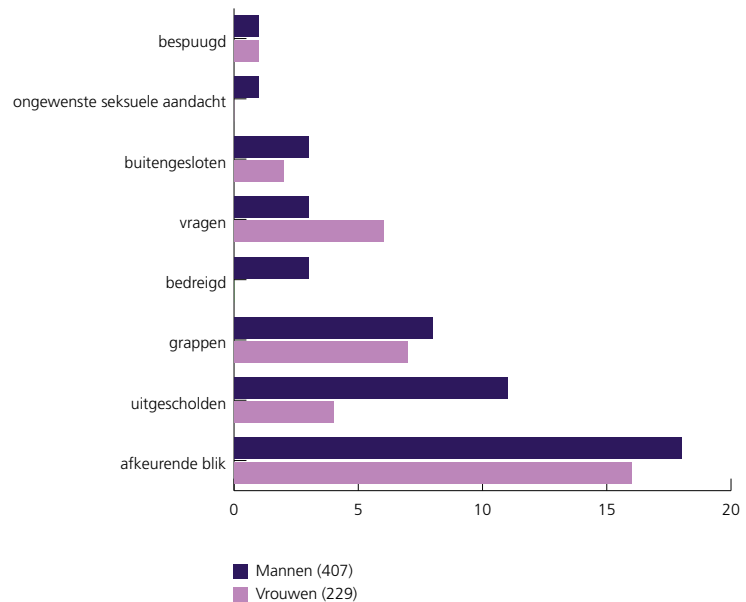

Zowel homo's als lesbo's melden dat ze hun gedrag in de openbare ruimte vaak aanpassen. In het jaar voor het afnemen van de vragenlijst is men zich eerder onveiliger dan veiliger gaan voelen, maar dat kwam vooral door berichten in de media en niet door eigen ervaringen. In het voorafgaande jaar werd een kwart geconfronteerd met negatieve reacties, vooral afkeurende blikken en flauwe grappen. 10% van de homoseksuele mannen werd uitgescholden; lesbische vrouwen kregen meer te maken met ongepaste vragen, zie tabel 6. Daadwerkelijk fysiek geweld kwam minder vaak voor (Keuzenkamp, Kooiman & Van Lisdonk, 2012).

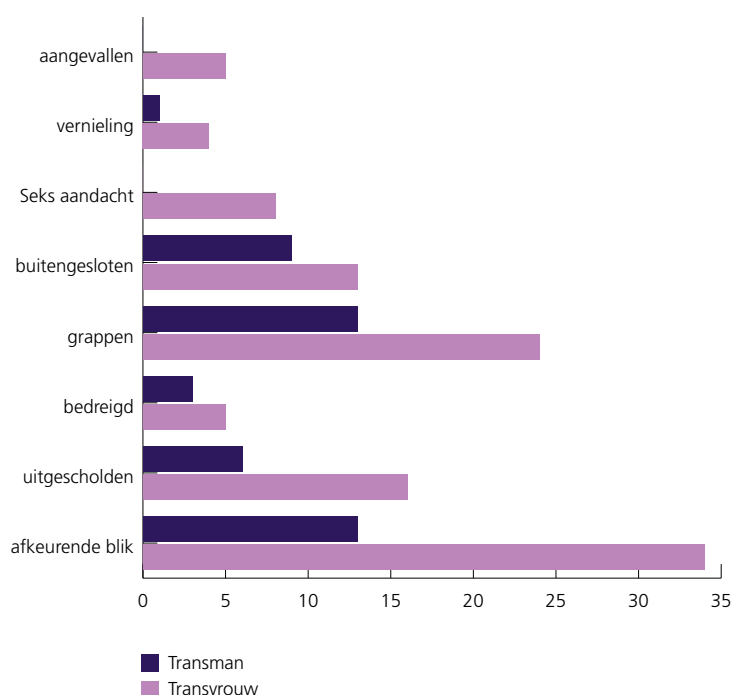
In vergelijking met LHB's worden transgenders veel meer met negatieve reacties geconfronteerd, vooral man-naar-vrouw transgenders (Keuzenkamp, 2012, p. 65). Transgenders die bezig zijn met hun transitie voelen zich het vaakste onveilig en maken ook de meeste negatieve ervaringen mee. Het gaat hier om de helft van deze groep. Maar ook 38% van degenen die een transitie voltooid hebben, kreeg te maken met negatieve reacties in het afgelopen jaar, vooral in de openbare ruimte, zie tabel 7.

Transgenders worden veel meer met negatieve reacties geconfronteerd, vooral man-naar-vrouw transgenders.

Tabel 6: Vervelende reacties in de openbare ruimte

Tabel 7: Negatieve reacties vanwege trans-zijn

Geweld tegen lesbische vrouwen, veelal seksueel getint

In 2011 deed Movisie onderzoek naar geweld tegen lesbische vrouwen, gepubliceerd onder de titel *Zoenen is gevaarlijk* (Felten & Schuyf, 2011; Schuyf & Felten, 2012). Tijdens het onderzoek sprak Movisie met 24 vrouwen die 54 incidenten van anti-lesbisch geweld meldden. De incidenten varieerden van belediging, bedreiging, openlijke geweldpleging, zware mishandeling, vernieling, stalking, poging tot doodslag, aanranding en verkrachting tot aanhoudende pesterijen en vernielingen door buurtbewoners, klasgenoten of mensen op het werk.

Zoenen of andere tekenen van affectie in het openbaar blijken vaak de aanleiding tot geweld. De situatie kan dan snel uit de hand lopen. Opvallend in de meeste gevallen is de seksuele component in het incident. Die ontbreekt in incidenten waarbij homoseksuele mannen betrokken zijn. Slechts één incident uit het onderzoek is terug te vinden in de politiestatistieken als anti-lesbisch geweld en slechts één keer werd een dader veroordeeld.

Uit het onderzoek blijkt dat de gevolgen voor deze vrouwen vaak ingrijpend zijn. In één geval is sprake van blijvende invaliditeit en de psychische schade is bij enkele vrouwen aanzienlijk. Ook heeft het geweld andere, ingrijpende

gevolgen: sommige vrouwen zoeken een ander huis, of een andere baan. Ze passen hun gedrag blijvend aan, zodat ze niet meer zichtbaar zijn als lesbische vrouw, door bijvoorbeeld in het openbaar geen affectie meer te tonen.

Discriminatie en uitschelden komt vaker voor dan fysiek geweld

Begin 2014 verscheen het rapport *Anti-homogeweld in Nederland. Analyse van (dreiging van) fysiek anti-homogeweld* van de Nationale Politie. Dit rapport is gebaseerd op de politieregistratie van dergelijk geweld in de periode 1 januari 2009 tot 1 september 2013. In die periode waren er in totaal 769 meldingen, een gemiddelde van drie meldingen per week. Dit is geen compleet beeld van het werkelijke aantal gevallen, omdat lang niet iedereen antihomogeweld bij de politie meldt.

Uit het rapport blijkt dat vooral de zwaardere delicten worden gemeld. Het meest voorkomende type delict is mishandeling (31,5%), daarna bedreiging (16,9%) en zware mishandeling (6,7%). Het rapport beschrijft ook de kenmerken van slachtoffers en daders. Zowel daders als slachtoffers zijn in overgrote meerderheid jonge, mannelijke personen met de Nederlandse nationaliteit. Er is verder een grote samenhang tussen incidenten en de concentratie van evenementen en het uitgaansleven.

Sinds 2008 rapporteert de politie ieder jaar over het totaal aantal discriminatoire incidenten in de zogenaamde *POLDIS*-rapporten. Het gaat hier vooral om aangiften en meldingen rond uitsluiting, ongelijke behandeling en schelden. Geweldsincidenten komen het minste voor van alle incidenten. De politie krijgt bovendien vooral meldingen van discriminatie op grond van ras. Seksuele gerichtheid komt op de tweede plaats en anti-semitisme op de derde. Het aantal geregistreerde incidenten naar seksuele gerichtheid neemt de laatste jaren weer toe (Tierolf e.a., 2013).

Geweld in de woonomgeving

In opdracht van de Gay-Straight Alliantie Natuurlijk Samen deed Lokaal Centraal onderzoek naar de achtergronden van problemen met geweld in de woonomgeving. Volgens Lokaal Centraal zijn er twee soorten situaties van discriminatie en geweld tegen LHBT's in de directe woonomgeving:

- Wanneer geweld vrijwel direct ontstaat vanaf het moment dat het slachtoffer of de dader(s) in de omgeving komen wonen, of de seksuele gerichtheid of genderidentiteit bekend wordt. Dan is

discriminatie het primaire motief.

- Wanneer het geweld pas ontstaat als slachtoffers en daders andere conflicten krijgen, terwijl ze al langer in deze omgeving wonen en voorheen een 'gewone' burenerelatie hadden. Dan spelen er andere zaken dan alleen discriminatie.

De overlast, scheldpartijen, dreigingen en het geweld tegen LHBT's in hun directe woonomgeving doen zich veelal over langere tijd (al) voor. Het geweld

manifesteert zich in een reeks incidenten en veroorzaakt een voortdurend gevoel van dreiging. Slachtoffers melden deze incidenten weinig en laat. Wanneer politie of hulpverlening op de hoogte gebracht wordt, overheerst het hun leven al. Dit verklaart deels de miscommunicatie en het onbegrip: slachtoffers beschuldigen de politie er regelmatig van niet of niet afdoende op te treden. Maar deze situaties zijn vaak zeer complex en lastig op te lossen (Witte & Moors, 2014).

Daders

Er is weinig onderzoek gedaan naar daders van LHBT-vijandig geweld. Het onderzoek dat is gedaan, richt zich op één specifieke groep daders, namelijk jonge mannen die, veelal in groepsverband, fysiek geweld tegen homoseksuele mannen plegen in de publieke ruimte en die daarvoor vervolgd zijn. Een mogelijke verklaring voor hun gedrag is *acting-out* gedrag onder jonge mannen in groepen. Vijandigheid tegen homoseksualiteit is een onderdeel van de straatcultuur waarvan veel daders deel uitmaken. In groepen kan daarnaast sprake zijn van meelopergedrag.

Vijandigheid tegenover LHBT's kan voortkomen uit gebrekkige opvattingen over wat homoseksualiteit is en een verstoorde eigen relatie tot sekse- en genderopvattingen. In dat geval komt het tot uiting in negatieve omschrijvingen van de eigen mannelijkheid en een lage tolerantie ten opzichte van gepercipieerde bedreigingen hiervan.

Religieuze overwegingen blijken geen rol te spelen onder deze groep daders. De verhouding tussen autochtone en allochtone daders lijkt de bevolkingssamenstelling redelijk te weerspiegelen. Alleen in

Amsterdam zijn er veel allochtone daders, maar mogelijk zijn vooral daar met name Marokkaanse jongens oververtegenwoordigd in de straatcultuur (Van der Meer, 1995; Buijs, 2008). Onbekend is de mate waarin alcohol en middelengebruik een rol spelen.

Daders van homonegatief geweld komen wat betreft een aantal kenmerken overeen met daders van andere vormen van discriminatoir geweld: het zijn overwegend mannen en 65% heeft justitiële antecedenten. Tegelijkertijd opereren daders van LHBT-vijandig geweld vaker in groepsverband en zijn zij jonger (Brants & Kool, 2006).

Uit onderzoek naar de motieven en achtergronden van daders kwam het volgende:

- 'Potenrammen' kan een ritueel zijn om de mannelijke status te verwerven.
- De daders zijn lang niet altijd probleemjongeren.
- Homonegatief geweld staat als daad zelden op zichzelf: de daders maken zich vaak ook schuldig aan vandalisme, diefstal, inbraak, beroving of geweldpleging.

- Een hoofdmotief voor homonegatief geweld vormt de afkeer van homoseksualiteit. Daders keuren met name anale seks, vrouwelijk gedrag en zichtbaarheid van homoseksualiteit af. Ook het idee om zelf lustobject te worden kan rekenen op veel afkeer.

Overigens blijkt uit onderzoek onder controlegroepen dat ook jongeren die geen dader zijn, intolerant staan tegenover homoseksualiteit (zie ook Schuyf, 2009).

Zowel daders als slachtoffers zijn in overgrote meerderheid jonge, mannelijke personen met de Nederlandse nationaliteit.

Ketenaanpak veiligheidsbeleid cruciaal

Bij het bevorderen van de veiligheid in de wijk zijn idealiter veel partijen betrokken, zoals de politie, het wijkbureau, het veiligheidshuis, het jeugd- en jongerenwerk. De aanpak moet zich niet zozeer richten op de emancipatie van LHBT's, maar vooral op de sociale acceptatie door de omringende lokale bevolking. Concrete acties hebben betrekking op diverse maatschappelijke terreinen, zoals de buurt, het onderwijs, de sport en de zorg. Ze zijn gericht zijn op verschillende doelgroepen. Zo kan er gedacht worden aan acties

omtrent het bevorderen van de algemene veiligheid, bijvoorbeeld rondom de inrichting van de openbare ruimte, maar ook specifiek aan het geven van voorlichting, het beter zichtbaar maken van LHBT's, en het vergroten van de weerbaarheid van LHBT's.

Art1, de landelijke organisatie voor de bestrijding van discriminatie, heeft een *Databank anti-discriminatie* ontwikkeld met veel goede voorbeelden over veiligheid in de wijk. In 2012 is ook de Alliantie Natuurlijk Samen opgericht, met als doel

het realiseren van een wijk waarin alle bewoners zichzelf kunnen zijn en elkaar kennen, randvoorwaarden om gezamenlijk een veilige buurt te creëren. Aandachtspunt bij alle acties is dat overlast meestal slechts deels het gevolg is van intolerantie ten opzichte van seksuele diversiteit. Bredere sociale problematiek rond achterstand en jeugdcriminaliteit speelt vaak ook een rol. Daarom is het ook belangrijk dat veel partijen betrokken zijn en er een ketenaanpak wordt gehanteerd voor het vergroten van de veiligheid.

De aanpak moet zich niet zozeer richten op de emancipatie van LHBT's, maar vooral op de sociale acceptatie door de omringende lokale bevolking in de buurt, het onderwijs, de sport en de zorg.

Vergroten weerbaarheid LHBT's

In het onderzoek *Zoenen is gevaarlijk* van Movisie worden een aantal aanbevelingen gedaan om agressie en geweld tegen lesbische vrouwen te voorkomen en te bestrijden. Een van de aanbevelingen gaat over weerbaarheid en luidt: Maak lesbische vrouwen en meisjes weerbaarder. Breng bestaande weerbaarheidstrainingen in kaart, ontwikkel nieuwe trainingen voor deze doelgroep en maak deze breed toegankelijk. Daarom ontwikkelde Movisie in samenwerking met COC Nederland en de politie de training *Bijzonder sterk*. De training bestaat uit een combinatie van technieken uit weerbaarheids cursussen, improvisatietoneel en anti-agressie cursussen. Meer informatie op: www.movisie.nl/publicaties/bijzonder-sterk

Prioriteit politie

Een ander aanknopingspunt kan de prioritering van de politie zijn. De aanpak van discriminatoir geweld is in de periode 2015-2018 een van de prioriteiten van de politie. Hoe politie en openbaar ministerie moeten handelen, is vastgelegd in de *Aanwijzing Discriminatie*. Daarin staat onder meer dat de politie altijd de aangifte moet opnemen, wanneer iemand een geval van discriminatie meldt.

Roze in Blauw

Roze in Blauw is een politienetwerk. Intern behartigt het de belangen van LHBT politiefunctionarissen. Extern ondersteunt Roze in Blauw mensen die melding willen doen van discriminatie, belediging, mishandeling of pesten wegens hun seksuele gerichtheid. Zij bieden een luisterend oor en kunnen verwijzen of bemiddelen bij melding of aangifte. Ze richten zich met name ook op lesbische, biseksuele en transgender vrouwen. Door deze bege-

leiding verhogen ze de aangifte- en meldingsbereidheid. Ze werken samen met hulpverleningsinstanties en LHBT-belangengroeperingen en versterken het imago van de politie. In verschillende politieregio's zijn Roze in Blauw teams actief.

Roze in Blauw Amsterdam is 24 uur per dag bereikbaar voor meldingen van geweld. Daarnaast traint Roze in Blauw andere politiefunctionarissen in de omgang met slachtoffers van LHBT-vijandig geweld.

Tips ter bevordering van de veiligheid

Voor de politie:

- Zorg dat de wijkteams van de politie op reguliere basis contact onderhouden met LHBT sleutelfiguren in de wijk, net zoals ze dat met andere groepen bewoners doen.
- Besteed aandacht aan de veiligheid van LHBT's in de bestaande ketenaanpak van eergeerelateerd geweld en huiselijk geweld.
- Schakel voor de aanpak van daders het Veiligheidshuis in.
- Ontwikkel betere criteria voor discriminatoir geweld die gebruikt kunnen worden bij het doen van aangifte. Maak daarbij gebruik van ervaringen in het buitenland, zoals van ILGA Europe, of het Duitse anti-geweldproject Maneo.

- Werk samen met Roze in Blauw voor verhoging van de aangifte- en meldingsbereidheid, de zichtbaarheid van LHBT-politiepersoneel en de begeleiding van slachtoffers.
- Maak duidelijk aan potentiële slachtoffers wat hun rechten zijn en wat zij kunnen doen in geval van agressie en geweld, zoals aangifte bij de politie.

Voor de gemeente:

- Besteed in gemeentelijk beleid ten aanzien van veiligheid op straat expliciet aandacht aan LHBT's.
- Overleg met taakaccenthouders en wijkregisseurs over een adequate aanpak en neem deze aanpak op in prestatieafspraken met de politie.

- Organiseer een publiekscampagne rond LHBT-vijandigheden om de meldingsbereidheid en aangiftbereidheid onder LHBT's en de alertheid bij een algemeen publiek te vergroten.

Voor het onderwijs of LHBT-organisaties:

- Besteed in algemene voorlichting op scholen rond de kerndoelen aandacht aan vooroordelen gebaseerd op gender en seksualiteit.
- Besteed in voorlichting aan LHBT's aandacht aan veiligheid, aangifte of melding doen bij incidenten van LHBT-vijandig geweld.
- Besteed aandacht aan weerbaarheid van verschillende doelgroepen van LHBT's.

Bronnen

Literatuur

- Brants, C., R. Kool & A. Rignalda (2007), *Strafbare discriminatie*. Utrecht: WODC/Willem Pompereeks, Boom Uitgeverij.
- Buijs, L., G. Hekma en J.W. Duijvendak (2008), *Als ze maar van me afblijven*. Amsterdam: Universiteit van Amsterdam.
- De Graaf, H., B. H. W. Bakker, C. Wijsen, Een wereld van verschil. Utrecht, Rutgers WPF.
- Felten, H. & Schuyf, J. (2011) Zoenen is gevaarlijk. Geweld tegen Lesbische vrouwen. Utrecht: Movisie.
- Keuzenkamp, S. (2012). Worden wie je bent. Het leven van transgenders in Nederland. Den Haag: Sociaal en Cultureel planbureau.
- Keuzenkamp, S. (red.), Kooiman, N. en van Lisdonk J. (2012) Niet te ver uit de kast. Ervaringen van homo- en biseksuelen in Nederland. Den Haag: Sociaal en Cultureel planbureau
- Meer, Th. van der (1995), *Potenrammen als rite de passage. Daders van geweld in beeld*. Amsterdam: SAD/Schorerstichting/NISSO.
- Schuyf, J. & Felten, H. (2012) Geweld tegen lesbische vrouwen: een kwalitatieve studie in: Tijdschrift voor Seksuologie 2012, jaargang 36, nr. 4
- Segerink, R. (2013), Anti-homogeweld in Nederland. Analyse van (dreiging van) fysiek anti-homogeweld. Politie, Landelijke Eenheid. Driebergen.
- Tierolf, B., N. Hermens, L. Drost & L. van der Vos. POLDIS 2012. Utrecht, Verwey-Jonker Instituut.
- Witte, R., H. Moors m.m.v. S. van Bon (2014). 'Gestreden als Don Quichot tegen windmolens.' *Onderzoek naar geweld tegen burgers vanwege hun seksuele gerichtheid of genderidentiteit in hun directe woonomgeving*. Lokaal Centraal, Expertgroep Maatschappelijke Vraagstukken.

Websites

- www.databank-antidiscriminatie.nl/nl
- www.natuurlijksamen.org
- www.ilga-europe.org/home/issues/hate_crime_hate_speech
- www.maneo.de/infopool.html

Homoseksuele mannen en lesbische vrouwen hebben minder contact met buurtbewoners, voelen zich iets minder thuis in de buurt, en ervaren er minder saamhorigheid en prettige omgang.

Colofon

Auteur: Judith Schuyf

Eindredactie: Mariette Hermans

Fotografie: Jasper Rens van Es (cover); Sjaan Vanderjagt (p. 8 en p. 10); Politie Eenheid Oost NL (p.11)

De foto's in deze publicatie zijn bedoeld als illustratie.

De afgebeelde personen hebben geen directe relatie met het onderwerp.

Vormgeving: Ontwerpburo Suggestie & illusie

Drukwerk: Libertas

Downloaden: www.movisie.nl/lhbt-emancipatie

kennis en aanpak van sociale vraagstukken

© MOVISIE, kennis en aanpak van sociale vraagstukken, 2014

Postbus 19129 * 3501 DC Utrecht

T 030 789 20 00 * info@movisie.nl * www.movisie.nl

Deze publicatie is mogelijk gemaakt door financiering van het ministerie van VWS en het ministerie van OCW.